

N:o 16.

Ank. till Riksd. Kansli den 24 Febr. 1872, kl. 3 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen om anvisande af anslag för Sveriges deltagande i polytekniska utställningen i Moskwa; Gifven Stockholms Slott den 16 Februari 1872.

Uti en till chefen för^{tes} civil-departementet den 18 Oktober sistlidna år ingifven skrift har Civil-ingenjören Robert Liander, under åberopande af företedd, bestyrkt afskrift utaf en så kallad agentur-fullmakt, som för honom utfärdats af af komitén för den polytekniska utställning, hvilken i Moskwa kommer att öppnas den 11 Juni och fortfara till och med den 13 September innevarande år, bland annat anført, att han ansåge sig böra fästa uppmärksamhet på vigten af att begagna det tillträde till nämnda utställning, hvilket i följd af nyssberörda honom^{tes} gifna^{tes} uppdrag blifvit Sverige medgifvet, enär ett gynsammare tillfälle svårligen torde erbjuda sig att göra Sveriges industri känd inom Ryssland, hvilket åter syntes vara det enda som fordrades för att bereda Sverige möjlighet att täfla med andra länder på den ryska marknaden eller att åstadkomma en export i stor omfattning af svenska alster till Ryssland.

Sedan Kongl. Maj:ts och Rikets Kommerce-kollegium, till följd^{tes} af härå erhållen nådig remiss, med särskilda skrivelser af den 17 och 30 sistlidne November till Kongl. Maj:t öfverlemnad *dels* åtskilliga från svenske och norske general-konsuln i Petersburg infortrade handlingar till närmare upplysning rörande ifrågavarande utställning, *dels* ock en särskild^{tes} af Liander till Kollegium ingifven skrift, innefattande hemställan, huruvida ej nödigt vore, att en komité blefve tillsatt, bestående af s. k. fackmän eller sådane som^{tes} kunde bedöma, hvilka personer borde, såsom inom hvarje industrigren mest framstående, inbjudas till deltagande uti utställningen, samt Kollegium för egen del i ämnet

sig utlåtitt; så har styrelsen för svenska slöjdföreningen uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift *dels* upplyst, att, enligt hvad styrelsen inhemtat, omförmälda utställning, hvilken skulle anordnas af Kejsrerliga ryska sällskapet "Naturvetenskapernas vänner", komme att omfatta alla för det praktiska lifvet och dess behof vigtiga, i grupper systematiskt ordnade föremål inom det naturvetenskapliga och tekniska området, samt hade till ändamål icke blott att befrämja den allmänna bildningen inom ryska riket, utan ock att åskådliggöra den ryska industriens närvarande ståndpunkt i jemförelse med andra länders industri äfvensom att efter expositionens slut genom ett urval utaf de utställda artiklarne bilda ett permanent museum, *dels* ock i underdånighet anført, att styrelsen af de rörande utställningen inhemtade upplysningar funnit vara ådagalagdt, att denna utställning erbjöde vårt land ett i flera afseenden beaktansvärdt tillfälle att till Ryssland öfverföra prof på sådana industrialster, som hade utsigt att på den stora östra marknaden erhålla god afsättning; att, ehuru Sveriges deltagande uti de internationela expositioner, som varit anordnade i Europas förnämsta hufvudstäder, utan tvifvel burit goda frukter, likväl icke kunde förnekas, att den fruktansvärda täflan, Sverige på dessa expositioner haft att utvärda, i hög grad förminskat den praktiska betydelsen af dessa utställningar för fäderneslandets näringslif; men att, när den europiska västerns stora afstånd från Moskwa försvårade ditförandet af de mångfaldiga produkter, som vid de hittillsvarande världsexpositionerna uppträdt i täflan, samt Rysslands egen produktion af sådana alster, för hvilka vår industri sökte en marknad, på intet sätt motsvarade det stora rikets behof, de åtgärder, som vidtoges för behörigt exponerande å ifrågavarande utställning af svenska industrialster, utan tvifvel skulle leda till långt mera gynsammat resultat; samt att denna utställning, såsom anordnad i en stad, hvilken utgjorde medelpunkten för en liflig handelsförbindelse emellan skiljda delar af det ryska riket, syntes jemväl genom sitt syfte att uppgå uti ett permanent museum, der äfven svenska artiklar komme att inrymmas, kunna kraftigt medverka till öppnandet och vidgandet efter hand af en marknad inom Ryssland för sådana alster af svensk industri, som blifvit af kompetente granskare befunna ändamålsenliga för fyllande af någon del utaf det stora landets behof; under åberopande hvaraf styrelsen i underdånighet anhållit, att Kongl. Maj:t måtte i nåder låta vidtaga erforderliga åtgärder för deltagande från svensk sida uti ifrågavande polytekniska utställning.

I anledning häraf har Kongl. Maj:t genom nådigt bref till styrelsen för svenska slöjdföreningen den 5 sistlidne December förklaradt, att det i afseende å ifrågavarande utställning finge ankomma på styrelsen att ensam eller tillsammans med tillkallade sakkunnige män förmedla förbindelsen mellan Sveriges industriidkare och den ryska komitén för utställningen samt i öfrigt ombesörja

allt hvad för Sveriges deltagande i samma utställning kunde vara af nöden: att styrelsen dervid egde påräkna ersättning för belöpande annonserings- och brevexlingskostnader; att de föremål, som af styrelsen blefve till utställning i Moskwa antagna, finge, vid försändning å svenska statens jernvägar, afgiftsfritt forslas till Stockholm och likaledes, efter utställningens slut, från Stockholm åter till den ursprungliga afsändningsorten, om egaren önskade få dem dit återförda; samt att Kongl. Maj:t framdeles, sedan sig visat om ett allmännare deltagande från svensk sida i utställningen komme att ega rum, ville, uppå framställning af styrelsen, taga i öfvervägande, om och till hvad belopp understöd för befraktningen från Sverige och dit åter af utställningsföremål och för uppehållande af en svensk agentur i Moskwa borde af allmänna medel b viljas.

Slöjdföreningens styrelse har nu uti underdånig skrifvelse, som den 8 i denna månad till Kongl. Maj:t inkommit, jemte anmälan det styrelsen, på grund af ofvanberörda nådiga bemyndigande, tillkallat åtskilliga, å bilagd förteckning upptagna, sakkunniga personer, hvilka, fördelade på åtta särskilda sektioner, skulle med styrelsen verka för åstadkommande af en praktisk utställning af de inhemska näringarnes alster, hufvudsakligen anført:

att styrelsen från följande antal utställare emottagit anmälan till deltagande i expositionen för nedan nämnda antal under särskilda utställningsnummer upptagna föremål, nemligen inom

	Antal utställare.	Utställningsnummer.
Arkitektoniska sektionen	24.	31.
Skogshushållnings- „	11.	16.
Landthushållnings-sektionen	18.	102.
Zoologiska „	8.	11.
Botaniska och Trädgårds-sektionen	5.	5.
Geologiska och Grufve- „	19.	24.
<i>Tekniska sektionen:</i>		
1. Mekaniska afdelningen	12.	25.
2 och 3. Teknologiska och Fabriks-afdelningen	70.	105.
4. Handaslöjd-afdelningen	20.	30.
5. Typografiska „	10.	11.
6. Jernvägs- „	7.	14.
7. Post- och Telegraf-afdelningen	5.	5.
8. Afdelningen för tillämpad fysik, m. m.	11.	20.
Undervisnings-sektionen	30.	44.
Medicinska „	21.	37.

eller tillsammans 271 utställare, 480 nummer,

hvilka sednares sammanlagda vigt efter inkomna uppgifter beräknats uppgå till 1,432,75 centner;

att ofvan anförda siffror, enligt styrelsens förmenande, måste anses ådagalägga, att ett allmännare deltagande från svensk sida i den ifrågavarande utställningen komme att ega rum;

att från rysk sida uppvisandet på denna utställning af ej mindre den svenska industriens alster, än ock de hjälpmedel, som anlitas för dess frambringande, ur kommersiell synpunkt motsåges med stort intresse, hvilket enligt styrelsens åsigt vore fullständigt ådagalagdt, dels deraf att den ryska utställningskomitén endast för Sverige och vissa andra länder förordnat särskild agent, med uppdrag att verka för deltagande i expositionen och till ledning för agenten i Sverige fastställt särskildt program, innehållande uppgifter om de riktningar, i hvilka man önskade att Sverige företrädesvis skulle vid expositionen uppträda, dels ock deraf att komitén uti en till Kongl. Maj:ts minister i Petersburg ställd och sedermera till styrelsen öfverlemnad skrifvelse af den 27 sistlidne December, ej mindre uttryckligen hänvisat till komiténs agent, ingenjören Liander, för bestämmande af de expositionsföremål, som för komitén vore af största intresse, än äfven antydt, att utställarnes kommersiella fördelar kunde på bästa sätt befrämjas och nya vägar för afsättningen öppnas genom utställningens anordnande efter föremålsens art och natur, enär på sådant sätt blefve tydliggjordt, i hvilka delar de ryska utställarnes alster icke kunnat uppnå samma grad af fullkomning som utlandets;

att det i berörda skrifvelse såsom hufvudsak uttalade syftet att i Moskwa grunda ett allmänbildande museum, äfven enligt styrelsens åsigt måste betraktas såsom en ytterligare förmån för alla de utställare, hvilkas alster befunnes förtjenta af att der, således utan någon vidare kostnad för utställarne, framgent förevisas;

samt att styrelsen på grund häraf funne sig böra hos Kongl. Maj:t föreslå, vidtagande af sådana åtgärder från statens sida, att Sveriges uppträdande vid ifrågavarande exposition icke allenast möjliggjordes, utan äfven kunde åt dess industri bereda de fördelar, som genom utställningen stode att vinna.

I sådant afseende har styrelsen i första rummet fäst uppmärksamhet derå att de fleste svenska utställarne, på grund af hvad vid föregående utställningar egt rum, förutsatte och att åtskilliga bland dem såsom uttryckligt vilkor för de anmälda artiklarnes utställande förbehållit sig befrielse från kostnaden för dessas öfversändande från Stockholm till Moskwa och återförande till Sverige, i händelse de icke komme att efter utställningens slut i Ryssland kvarstanna; med anledning hvaraf styrelsen i underdånighet hemställt, att ett kronan tillhörigt eller något af kronan befraktadt fartyg måtte få ombesörja
expositions-

expositionsartiklarnes transport till Petersburg, äfvensom att erforderliga anslag af allmänna medel måtte anvisas till bestridande af kostnaderna, dels för artiklarnes inlastning i Stockholm, deras transport från hamn i Petersburg till Moskwa, samt uppackning och uppställning derstädes, dels ock för inpackning och återsändning till Stockholm af de artiklar, som icke komme att i Ryssland kvarlemnas. Kostnaderna för expositionsartiklarnes transport från Stockholm till Moskwa, deras uppställande derstädes samt återsändande, om sådant ifrågakommer, har styrelsen approximativt beräknat sålunda:

Artiklarnes inlastning i Stockholm	R:dr 300: —
Fraktkostnaden, efter 1 R:dr 50 öre per centner, jemte tillkommande 5 procent i rundt tal	„ 2,260: —
Transporten från fartyget till jernvägsstationen i Petersburg	„ 500: —
Jernvägsfrakt till Moskwa, med iakttagande af medgifna 50 pro- cents rabatt	„ 1,320: —
Transport från jernvägsstation i Moskwa till utställningslokalen der- städes, i rundt tal	„ 500: —
Artiklarnes uppställning (oberäknadt "montre" m. m. som af utstäl- larne sjelfva bekostas) förslagsvis	„ 500: —
Kostnaden för inpackning och återsändning af de artiklar, hvilka förblifva osålda och derföre måste hemsändas, beräknad till högst hälften af hvad för transporten m. m. från Stockholm till Moskwa upptagits eller	„ 2,690: —

Såsom ett oeftergiftigt vilkor för ernåendet af syftet med deltagandet från svensk sida i omförmälda utställning har styrelsen derefter framhållit nödvändigheten att en kommissarie blefve utsedd för bevakande af de svenska utställarnes intresse och i sådant afseende hemställt, att Kongl. Maj:t måtte bemyndiga styrelsen att härtill föreslå lämplig person, hvilken det skulle åligga att till utställningen öfverföra de svenska artiklarne, under hela expositions-tiden i Moskwa kvarstanna, äfvensom efter densammas slut till Sverige återföra de föremål, som ej i Ryssland kvarblefve; varande godtgörelsen till denna kommissarie, med hänsyn dertill att lefnads-kostnaderna i Ryssland äro synnerligen höga, föreslagen att utgå med 1,000 riksdaler i månaden, eller för hela tiden från Maj månads början till September månads utgång

„ 5,000: —

dock att kommissarien borde sjelf aflöna det eller de biträden vid expositionen, hvaraf han kunde vara i behof.

Transport R:dr 13,070: —

Transport R:dr 13,070: —

Då emellertid deltagandet i denna utställning, efter styrelsens åsigt, icke kunde fullständigt bereda dermed afsedda fördelar, med mindre åt lämpliga personer uppdroges att under någon tid, t. ex. minst en månad, vistas vid expositionen, för att der inhemta noggrann kännedom om de ryska förhållandena samt söka inleda de affärsförbindelser, som kunde bereda insteg å den ryska marknaden för alstren af svenska näringar, har styrelsen tillika hemställt, att till ersättning i ett för allt åt två dylika personer, som jemväl af Kongl. Maj:t skulle utses, och af hvilka den ene särskildt borde hafva sig uppdraget att anordna den af Kongl. Maj:ts Ecklesiastikdepartement till utställning anmälda skolmateriel, måtte anvisas 1,000 riksdaler för hvarje, med åliggande för dem att vid hemkomsten afgifva berättelse öfver sina iakttagelser under vistandet i Ryssland” 2,000: —

Brefvexlings- och öfriga kostnader för ifrågavarande exposition har styrelsen förslagsvis beräknat till” 1,630: —

Assuransafgiften för utställningsartiklarne dito” 200: —

Arfvode till den person, hvilken såsom sekreterare biträdt och under expositionstiden komme att fortfarande gå styrelsen tillhanda” 1,000: —

Summa R:dr 17,900: —

hvilken slutsumma dock, derest utställningsartiklarne kunde få å ett kronans fartyg öfverföras, komma att minskas med det belopp, hvartill kostnaden för sagda transport här ofvan beräknats eller 2,260 riksdaler samt ytterligare nedsättas, i händelse den ryska exhibitions-komitén skulle begagna sin förbehållna rätt att utesluta flera eller färre af de anmälda svenska utställningsartiklarne.

På grund af hvad sålunda förekommit, och enär den för ifrågavarande ändamål beräknade kostnad är för stor för att kunna af de till Kongl. Maj:ts förfogande ställda medel bestridas, samt nu icke kan med säkerhet på förhand bedömas, huruvida omständigheterna medgifva att för ifrågavarande transport begagna något kronofartyg, vill Kongl. Maj:t härigenom föreslå Riksdagen:

att till bestridande af kostnaderna för Sveriges deltagande uti polytekniska utställningen i Moskwa innevarande år samt för att sätta Kongl. Maj:t i tillfälle vidtaga sådana åtgärder, att detta deltagande må blifva för fäderneslandet så fruktbringande som möjligt, till Kongl. Maj:ts förfogande ställa och till utgående under innevarande år å Riksgälds-kontoret anvisa ett förslagsanslag till belopp, i rundt tal, af 18,000 riksdaler; kommande dock en icke obe-

tydlig del af detta belopp att besparas, derest något kronan tillhörigt ångfartyg lämpligen kan för transporten af utställningsföremålen blifva att tillgå.

De ärendet tillhörande handlingar skola vederbörande Utskott tillhandahållas.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

C A R L.

Axel Bergström.

Utdrag af protokollet öfver civil-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 16 Februari 1872.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern *Adlercreutz*,
Hans Excellens Herr Stats-ministern för Utrikes ärendena, Grefve *von Platen*,

Statsråden: *Bredberg*,
Berg
Friherre *Leijonhufvud*,
Wærn,
Wennerberg,
Bergström,
Friherre *Alströmer* och
Weidenhielm.

Slutligen uppläste Departementschefen, Statsrådet *Bergström*, till justering ett, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts denna dag, på Stats-Rådets enhälliga tillstyrkande, fattade beslut, uppsatt förslag till Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående anvisande af anslag för Sveriges deltagande i polytekniska utställningen i Moskwa.

Kongl. Maj:t täcktes, enligt Stats-Rådets underdåniga hemställan, i nåder gilla berörda förslag samt befallde, att i öfverensstämmelse dermed nådig proposition, af det innehåll bilagan till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex. protocollo,
N. J. Modigh.

Stockholm, tryckt hos Bergström & Lindroth, 1872.
